

گزیده مقاله‌شناسی توصیفی زمستان ۱۳۸۱

به کوشش گیسو فغوری

✓ کتاب هفته / شماره ۲۶۹

اگر برای کودکان کتاب می‌نویسید

نویسنده: لائورا بیگز

مترجم: احترام ماهوری

کودکان می‌توانند بدون این که حاوی مضامین اخلاقی باشد، فقط خوانندگان را سرگرم کند. مطالب آموزنده باید خیلی ظریف بیان شود. باید به گونه‌ای برای کودکان کتاب نوشته شود که در درجه اول، سرگرم‌کننده و سپس آموزنده باشد.

مقاله

✓ فصلنامه کتاب / شماره ۵۰ / تابستان ۸۱

اهمیت و نقش کتابخانه‌های آموزشی در آموزش

نویسنده: ناهید مرتضوی

مقاله

اهمیت مطالعه در دوران کودکی و نوجوانی و قابلیت گسترش آن در سنین بالا، بر کسی پوشیده نیست. جامعه دانش‌آموزی برای به دست آوردن روحیه پژوهش و مطالعه فردی، از نخستین سال دبستان تا آخرین سال دبیرستان، به کتابخانه مجهز نیاز دارد. در این مقاله، ابتدا کتابخانه آموزشی، در مقاطع مختلف تحصیلی تعریف و سپس اهداف، وظایف و تشکیلات آن بیان می‌شود. در پایان، برای بهبود وضعیت موجود کتابخانه‌های مدارس، پیشنهادهایی ارائه می‌گردد. کتابخانه مدرسه یا آموزشی، مجموعه‌ای از کتاب‌های مناسب است که در آموزش و پرورش نقش سازنده، فعال و مکمل دارد.

اشاره کرد:

یکی از راه‌های دستیابی به این که چگونه نوشته خود را به کتاب تبدیل کنید، بستگی به آن دارد که برای چه گروه سنی می‌نویسید. اگر می‌خواهید برای کودکان بنویسید، می‌بایست کتاب‌هایی در مورد کودکان بخوانید؛ مخصوصاً کتاب‌هایی که ظرف ده سال گذشته به چاپ رسیده است.

خواندن کتاب‌هایی که اخیراً به چاپ رسیده، به شما این قدرت را می‌دهد که دریابید ناشران، دنبال چه مطالبی هستند. خواندن متون کلاسیک مربوط به دوران طفولیت شما، به شما خواهد آموخت که چگونه اثری جاوید خلق کنید. هر چند در بسیاری موارد، عناصر مشترکی بین کتاب‌های کلاسیک و مدرن به چشم می‌خورد.

یکی از تفاوت‌های اصلی بین کتاب‌های مدرن کودکان و کتاب‌های مربوط به نسل گذشته (مخصوصاً کتاب‌های عکس‌دار)، این است که امروزه تأکید بیش‌تری روی ژرف‌اندیشی در مورد کودکان شده است.

هرچند به تدریج، ناشران دریافته‌اند که کتاب‌های

برای طرفداران کتاب طراحی شده است تا آنان که هیچ کتابی از ج. ک. رولینگ نخوانده‌اند این مسئله به لحاظ تجاری قابل توجه به نظر می‌رسد، اما به هر حال، جنبه خلاقانه کار مورد سؤال قرار می‌گیرد. قسمت دوم هری پاتر، فیلمی مفرح و تماشایی است. همانند هری پاتر و سنگ جادو، مشکل این فیلم از آن جا ناشی می‌شود که کورکورانه، می‌کوشد به داستان اصلی وفادار بماند. تقریباً جدی‌ترین عناصر داستان حفظ شده است.

سکانس‌هایی که عمدتاً برای تشریح ساختار شخصیت‌های داستان بنا شده‌اند و در متن کتاب به خوبی جواب می‌دهند، لزوماً نمی‌توانند در یک فیلم سینمایی نیز همان بازده را داشته باشند. مشکل هری پاتر از همین جا آغاز می‌شود. این نکته را نباید از نظر دور داشت که «نول» و «سینما» دو رسانه متفاوت هستند.

هری پاتر و دالان اسرار، از هر جهت تحت تأثیر داستان رولینگ قرار دارد. درست است که کتاب‌های هری پاتر، موانع جدیدی را پشت سر نمی‌گذارند، اما این‌تصه‌ها از فرمول‌های همیشه مقبول «خیال‌پردازی»، آمیزه‌ای ارائه می‌دهند که بدیع، راحت و فراگیر است. بعضی از این تلفیقات، در فیلم به نتیجه می‌رسد.

بعضی وقت‌ها هری پاتر و دالان اسرار، به نظر بیشتر تر به یک محصول بسته‌بندی شده می‌ماند تا فیلمی زنده و پرنقش. فیلم تماشاگر را راضی می‌کند، اما او را در خود فرو نمی‌برد.

✓ کتاب ماه کلیات / شماره ۵۹ و ۵۸ / مهر و آبان ۱۳۸۱

بررسی جلد دوم فرهنگنامه کودکان و

نوجوانان

نویسنده: دکتر حبیب برجیان

از شش مجلدی که تاکنون از این اثر به چاپ رسیده، به بررسی یک مجلد (چاپ دوم از جلد دوم) اکتفا می‌شود.

۱- شرکت مؤثر در برنامه‌های آموزشی مدرسه و تهیه منابعی که مکمل مواد درسی باشد.

۲- تهیه مجموعه‌ای مناسب از کتاب‌های خواندنی در زمینه‌های گوناگون علوم.

۳- همکاری با معلمان در تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به مطالعه

۴- آشنا کردن دانش‌آموزان با نحوه استفاده از کتابخانه و راهنمایی آنان

از انواع کتابخانه‌های آموزشگاهی، می‌توان به کتابخانه‌های پیش‌دبستانی، مدارس ابتدایی و مدارس راهنمایی اشاره کرد.

منابعی که در این کتابخانه‌ها وجود دارد، شامل کتاب‌های داستان، کتاب‌های غیرداستان، منابع مرجع، نشریات ادواری، مواد دیداری- شنیداری و بریده‌های نشریات است. از نکات قابل توجه در تمام مدارس، شیوه استفاده و بهره‌گیری از کتابخانه است که باید یکی از دروس اصلی باشد و به کلیه دانش‌آموزان آموزش داده شود و آنان را برای مطالعات مستقل آماده کند. از این رو، امروزه در امر آموزش، تأکید بر خودآموزی، بیش از نقش معلم است؛ زیرا در آن، دانش‌آموز قدرت کشف حقایق و مجهولات را خواهد داشت. در اثر این پدیده، حس کنجکاوی در دانش‌آموزان تقویت می‌شود و فقط به اخذ اطلاعات از معلم و تکرار آن‌ها نخواهند پرداخت.

پیشنهادهایی که می‌شود در این باره ارائه داد، عبارتند از:

۱- تقویت و گسترش مواد کتابخانه‌ای

۲- توجه به ایجاد کتابخانه در مهدکودک‌ها، دوره‌های آمادگی و پیش‌دبستانی

۳- آموزش روش استفاده و بهره‌گیری از مواد کتابخانه

و...

✓ سینما / شماره ۵۵۷

برای جلب رضایت زیر شانزده ساله‌ها

هری پاتر و دالان اسرار

نویسنده: چیمز هرلر نیلی

بدون تردید، هری پاتر و دالان اسرار، بیش‌تر

پیش‌گفتار که تکرار ای بر پیش‌گفتار جلد اول است، به چند نکته در باب روش کتاب اشاره دارد. از جمله آن که حروف الف، جدهای دوم تا چهارم را برخواهد گرفت. همچنین، برای آن که نام منابع که زیاد است، در پایان مقاله‌ها تکرار نشود، از ذکر آن‌ها خودداری شده است. این منابع، در آخرین جلد فرهنگنامه، معرفی خواهد شد. در حقیقت هم ذکر منابع در پایان هر مقاله، نه ضرورت دارد و نه همیشه ممکن است. فرهنگنامه‌های هم‌تراز خارجی نیز معمولاً چنین بخشی را ندارند.

این فرهنگنامه، به کودکان و نوجوانان ده تا شانزده ساله ایرانی تقدیم شده است. فرهنگنامه همه مزایایی را که برای یک دانشنامه عمومی می‌توان برشمرد، داراست. نثر آن روان و پرداخته و زیبا و بی‌ابهام است. تصاویر آن در کمال حسن، انتخاب شده است. صفحات دوستونی این جلد ۸۵۰ عکس و نقاشی و نمودار و نقشه‌اکثراً رنگی دارد که بسیاری از آن‌ها انحصاراً برای فرهنگنامه طراحی و ترسیم شده است. اما می‌دانیم که یکی از نقاط ضعف فرهنگ‌های زبان فارسی، در به دست آوردن تعریف دقیق از نام اشیاء و جانوران و نباتات است. عباراتی چون «نام مرغی است» و... پاسخگوی نیاز روزگار ما نیست. این امر بدین معنی نیست که کلماتی برای نام‌گذاری چیزها نداریم، بلکه آن است که واژه‌های فنی از حیطة لهجه‌ها و گروه‌های صنفی و اجتماعی به زبان رسمی راه نیافته و چنان‌که باید و شاید در فرهنگ‌ها ضبط شده است. فرهنگنامه این نیاز را به نحو احسن پاسخ می‌گوید.

از طرف دیگر، فرهنگنامه دارای روشی معتدل و دور از افراط‌ها و تفریط‌هاست. در کتاب، اثری از پرخاش به فرهنگ و تمدن مغرب‌زمین نمی‌یابیم. در تصاویر، حجاب بر سر زنان خارجی نینداخته‌اند. تصاویری می‌بینیم برگرفته از مطبوعات سابق که دختران و پسران را سرگرم بازی با هم‌دیگر نشان می‌دهد و تاریخ صدساله اخیر از مقالات حذف نشده است. گذشته‌های دور و نزدیک ایران را وارونه جلوه نداده‌اند. به طور کلی، کوشش‌هایی دیده می‌شود در تلقین روحیه ملی و عرق وطن‌خواهی که سال‌هاست هدف حمله یا دست‌کم مورد بی‌مهری بوده است.

✓ کتاب هفتاد و هفتم / شماره ۳۷ / آبان ۱۳۸۱

تصویرگری و متن: مبدأ یک‌سان،

مسیرهای متفاوت

نویسنده: واسو پسناری

ترجمه: نگار شریف

مقاله

بی‌شک، در یک کتاب تصویری کودکان، ارتباط بسیار نزدیکی بین متن و تصویر وجود دارد. هر چند این بدان معنا نیست که تصویر، فاقد حیات و کارکرد مختص به خودش باشد. هدف و تأثیر تصویرگری، بستگی به سن خواننده دارد و تحت تأثیر آن شکل می‌گیرد.

برای کودکان، کتاب تصویر شده به شکلی، آغاز کردن خود زندگی است و عمدتاً کارکرد آموزشی دارد.

نقش تصویرگری این نیست که کلام را عینی‌تر کند، بلکه فضا و محیطی را که متن در آن قرار گرفته، خلق می‌کند تا خواننده به این دنیا منتقل شود و بتواند ببیند. متن و تصویر در کتاب‌های کودک، نقطه آغاز مشترک اما مسیرهای گوناگونی دارند که نقطه تلاقی ندارند.

متن محدودیت‌هایی برای تصویرگر ایجاد می‌کند؛ هر چند آفرینش بر اساس تکنیک‌های هنر تصویرگر، توانایی‌ها و شخصیت او شکل می‌گیرد. به همین دلیل، هنرمندان متفاوت الهام‌های متفاوتی از متن واحد می‌گیرند.

انتخاب و استفاده از عناصر تصویرگری، نظیر طراحی و رنگ، ترکیب‌بندی و تکنیک و... به تصویرگری تشخص می‌بخشد. این زبان تصویرگری است. هنرمند نه تنها به سبب آنچه خلق می‌کند، بلکه به واسطه این‌که چگونه و با چه تکنیکی این کار را انجام می‌دهد، مورد توجه قرار می‌گیرد.

به بیانی، تصویرگری تنها زبانی است که پیام‌های آن از موانع سن، زبان، رسوم و یا اختلافات فرهنگی فراتر می‌رود.

دیوانه‌ای که عقل از چاه بیرون کشید

نقد و بررسی قصه دیوانه و چاه

نویسنده: محمدرضا شمس

نویسنده: حسین باستانی

نقد

محمدرضا شمس، نویسنده قصه با به کارگیری ضرب‌المثل «دیوانه‌ای سنگی در چاه می‌اندازد که صد عاقل نمی‌توانند آن را از چاه بیرون بیاورند»، به کاری بس مخاطره‌آمیز، ظریف و حساس دست می‌زند که اگر ناشیانه انجام می‌شد، بینش فرهنگی و توان هنری نویسنده، زیر صد سؤال می‌رفت. زیرا ضرب‌المثل‌ها جزو «نهاده»‌ها و «بنیان»‌های شکل‌گرفته و اصول تردیدناپذیر زبان و فرهنگ فولکلوریک جامعه به حساب می‌آیند. شکاف ایجاد کردن در معانی آن‌ها، نویسنده را با بن‌بست گریزناپذیری رو به رو می‌سازد که رهایی از آن، مستلزم جویگویی به ده‌ها سؤال و تلاش برای گشودن گره‌های ذهنی بسیار است که از توان هر نویسنده‌ای خارج است. کاری که محمدرضا شمس انجام داده، از این هم فراتر است. او معنی ضرب‌المثل را تغییر داده و در مقابل با آن‌چه قبلاً بوده، جایگزینی غیرقابل انتظار ارائه می‌دهد که از لحاظ معنا و فرم زبان‌شناسی، مضمونی کاملاً «متفاوت» و در همان حال فوق‌العاده «زیبا» و «نو» دارد. با توجه به این که قصه با رویکردی نو به یک ضرب‌المثل قدیمی شکل می‌گیرد، نویسنده برای غنا بخشیدن به مضمون اصلی در لابه‌لای اثر، از ضرب‌المثل‌های دیگری هم استفاده می‌کند. نویسنده به این ضرب‌المثل‌ها هم رویکردی نو و بدیع دارد. این تقابل معنا، تنها به ضرب‌المثل‌ها مربوط نمی‌شود. نویسنده از آغاز قصه به طور هوشمندانه‌ای، در هر اتفاقی که می‌افتد، چارچوب مرسوم روایت آن را می‌شکند و با زبانی نو قصه را پیش می‌برد.

در این قصه، سه ایراد نیز به چشم می‌خورد: صفحات سوم و چهارم کتاب (صفحه اول و دوم قصه) پر از حرف ربط «و» است که تعدادی از آن‌ها کاملاً اضافی و غیرضروری است. در صفحه ۱۷

صدای قلب «گرومپ گرومپ» ذکر شده است و ایراد سوم این‌که قصه با زبان راوی دانای کل، «تا حدودی» به صورت یک‌سویه بیان می‌شود. اگر شخصیت‌ها در جاهایی که راوی به توصیف حالات‌شان می‌پردازد، خودشان با هم گفت‌وگو می‌کردند. قصه جذاب‌تر می‌شد.

✓ پهل‌پان / شماره ۱۰ / دی ۱۳۸۱

راه نجات در کمیک استریپ است

نویسنده: سیامک خازنی

نقد

آموزش تصویرگری (ایلوستریشن) در دانشگاه‌های کشورمان، فقط مختص ادبیات کودکان نیست. اما در این مقاله، بحث بیشتر بر محور تصویرگری کتاب‌ها و مجلات کودکان و نوجوانان می‌چرخد. خوشبختانه، هنوز در این بخش تصویرگری به حیات خود ادامه می‌دهد؛ چه به شکل سنتی و چه با استفاده از ابزار کامپیوتر که اصطلاحاً به آن الکترونیک ایلوستریشن می‌گویند. متأسفانه، امید زیادی به ادامه حیات طراحی در این بخش نیز وجود ندارد. هر چه زمان می‌گذرد، طراحان گرافیک از این حرفه دورتر می‌شوند.

با پراکنده شدن طراحان و دور شدن از این حرفه و پیوستن به شغل‌های پردرآمدی مثل طراحی تبلیغاتی و غیره، فقط تعداد اندکی، پایداری می‌کنند و از این حرفه دست نمی‌کشند. اینان یا علاقه شدیدی به شغل‌شان دارند یا خود را تنها در این حرفه توانا می‌بینند یا به عنوان شغل دوم به آن نگاه می‌کنند.

در این حالت، طبیعی است که سفارش کار به آن‌ها زیاد و زیادتر می‌شود و به ناچار، برای بالا بردن سرعت تولید و جلوگیری از پایین آمدن کیفیت، به روش‌های خاص متوسل می‌شوند. مانند:

- ۱- طراحی و پردازش از روی عکس‌ها، تصاویر و الگوهای موجود برای ساختن تصاویری نزدیک به واقعیت و پرداختن کمتر به تخیل
- ۲- طراحی و اجرای سریع و کاملاً تخیلی و بدون الگو، در شرایطی که رعایت نکاتی مانند آناتومی، پرسپکتیو و کمپوزیسیون (ترکیب‌بندی)، آن طور که

باید مطرح نیست. این دو روش، از متداول‌ترین و موفق‌ترین شیوه‌هاست. از سویی، طراحان و تصویرگران مبتدی و آموزش‌نیده‌ای که با دستمزدهای کم، راضی به انجام کار هستند، وارد بازار کار می‌شوند. این نکته نیز بر پایین آمدن کیفیت آثار تأثیر می‌گذارد. اما مشکل اصلی، جای دیگر است. مخاطب کتاب کودک و نوجوان، روز به روز کم‌تر می‌شود که البته این مسئله‌ای جهانی است. تصویرگری برای کتاب‌ها و نشریات ایرانی، رو به نابودی است؛ چون ارزش‌های آن نادیده گرفته شده است.

فقط یک مثال، همه چیز را روشن می‌کند. به طور کلی، فلسفه دشمنی با کتاب‌های کمیک استریپ چیست؟ این روشی آزمایش شده است که اخیراً روزنامه‌های ما هم آن را تجربه کرده‌اند و به نتایجی مثبت هم رسیده‌اند.

فکر می‌کنیم که اگر تصاویر را کم و مطالب را زیاد کنیم، بچه‌ها تشویق به خواندن می‌شوند، اما ظاهراً نتیجه معکوس است. این بزرگسالان فراری از کتاب، همان بچه‌های چندین سال پیش هستند. اگر چشمانش دنبال تصویر می‌گردد، نمی‌توانیم به او نوشته تحویل دهیم، اما قطعاً می‌توانیم در کنار تصویری که به او می‌دهیم، چند سطر نوشته هم بگذاریم. آنچه مسلم است، کتاب‌های استریپ، در میان انواع دیگر کتاب‌های کودکان، به دلیل جذابیت‌های فرم و رنگ، بیش‌ترین طرفدار را در بین کودکان سراسر دنیا دارد. این نکته باارزشی است که از آن، می‌توانیم بهره‌برداری مثبت و مفید کنیم. این طور به نظر می‌رسد که درمان رکود و نزول ارزشی کستاب‌های کودکان، روی آوردن نویسندگان، تصویرگران و ناشران به کتاب‌های استریپ است.

✓ مضموری / ۲۹ بهمن ۱۳۸۱

مقدمه‌ای در بررسی کتاب‌های لمسی

(دیدن با دست)

نویسنده: جلال موسوی

مقاله

در این مقاله، با توجه به پایان‌نامه بررسی نقش

تصاویر لمسی در ادراک تصویری کودکان نابینا، نوشته کوکب طاهری یافته‌ها، محدودیت‌ها و پیشنهادهای مطرح در تصویرسازی برای کودکان نابینا عنوان می‌شود که از آن به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

۱- علی‌رغم تصور عدم بینایی برای هر کودک نابینا، باید به تفاوت‌های فردی آن‌ها، به خصوص نوع نابینایی فرد بسیار توجه کرد.

۲- به طور کلی، هر فردی اعم از بینا و نابینا با توجه به تفاوت‌های فردی، عکس‌العمل و نتیجه‌گیری خاصی نسبت به تصاویر دارد. بنابراین، توجه به نوع مخاطب، هنگام تهیه تصاویر (از طراحی تا تولید) ضروری است.

۳- همیشه باید تصاویر را ساده به کودکان ارائه کرد؛ به طوری که در یک متن، فقط یک هدف که باارزش‌ترین هدف است، موضوع تصویر باشد.

و...

پیشنهادهای چندی نیز ارائه شده است. از جمله:

۱- برای ایجاد یک سیستم آموزشی جدید و متحول ساختن روش‌های تئوری در امر دانش‌آموزان نابینا، تصاویر کتب درسی می‌تواند علی‌رغم تکمیل مباحث تئوری، در دانش‌آموزان ایجاد انگیزه کرده، علاقه آن‌ها را برای کسب اطلاعات از کتاب‌ها و تصاویر چند برابر کند.

۲- برگزاری دوره‌های آموزشی خاص برای مسربیان، معلمین و مسئولین آزمایشگاه‌های نابینایی، می‌تواند ایشان را در چگونگی انتخاب تصاویر مناسب، یاری کند.

۳- تشکیل گروه‌های تحقیقاتی منسجم، برای کنترل و نظارت بر تهیه اشکال برجسته، ضروری به نظر می‌رسد تا اشکال ارائه شده، در چارچوب تأیید شده، از نظر تخصصی و تکنیکی، در اختیار دانش‌آموز نابینا قرار گیرد.

✓ جهان‌کتاب شماره ۱۶۱ و ۱۶۲ / زم ۱۳۸۱

نمایشگاه کتاب و مطبوعات کودکان و

نوجوانان در فرانسه

نویسنده: نسیم وهابی

گزارش

این کتاب به سرپرستی او، حاوی مقالاتی چندفصلی دربارۀ ۲۰ شخصیت معروف ادبیات کودک و نوجوان است. این شخصیت‌ها از هاکلبری فین و سندباد گرفته تا هری پاتر و مومو و... همگی از مهم‌ترین شخصیت‌های داستانی ادبیات کودکان و نوجوانان ایران و جهان است.

وی می‌گوید: «فکر این‌که شخصیت‌های داستانی را در مجموعه‌ای کنار هم قرار دهیم، نوپس زمینه داشت: یکی همان ایده اصلی در گفت‌وگوی تمدن‌ها بود که در آن‌جا ما به این فکر بودیم که راهی پیدا کنیم تا بچه‌های دنیا، با زبانی که برای همه‌شان آشناست، با هم رابطه برقرار کنند. بررسی کردیم و فهمیدیم که شخصیت‌های داستانی، در فرهنگ‌های مختلف ریشه‌های مشترک دارند و حداکثر این است که به هر سرزمینی می‌روند، جامه آن سرزمین را به تن می‌کنند. وگرنه مؤلفه‌های اصلی این‌ها یکسان است. مثلاً ما مشابه شخصیت سیندرلا را در هند، مصر و... پیدا کردیم. از این‌گونه تشابهات کم نیست. اما کودکان، برعکس پژوهشگران، نویسندگان و اهل فن به ملیت این شخصیت‌ها اهمیت زیادی نمی‌دهند. برای آن‌ها این شخصیت‌ها الگوهایی هستند که می‌توانند با استفاده از آن‌ها، دنیای خود را پیدا و ابران کنند.»

در این کتاب، شخصیت‌های داستانی ادبیات کودک، به دو قسمت افسانه‌ای و اسطوره‌ای و شخصیت‌های معاصر و امروزی تقسیم شده‌اند. خلیلی می‌گوید: «این دومین پس‌زمینه کار بود. مثلاً هری پاتر، به عنوان جدیدترین شخصیت ادبیات کودک، دیگر در موزه‌های کشور انگلیس محصور نیست. ویژگی این تیپ شخصیت‌ها این است که در همه کشورها پذیرفته می‌شوند. ما فکر کردیم که اگر به این شخصیت‌ها بپردازیم، کار ماندگاری خواهد بود. علت دیگری که موجب این کار شده، به سال ۵۹ یا ۶۰ برمی‌گردد. از همان دوره، به ناگزیر به طور جدی‌تر روی محور شخصیت در داستان تحقیق کردم و احساس کردم که دلیل ماندگاری بسیاری از داستان‌ها، شخصیت‌های آن‌هاست.»

عموزاده خلیلی می‌گوید: «ما ابتدا یک شیوه‌نامه تدوین کردیم. این‌که مخاطب ما کیست و چه

هجدهمین نمایشگاه کتاب و مطبوعات کودک و نوجوان در پاریس، روز پنج‌شنبه هفتم آذر، افتتاح شد و پنج روز ادامه یافت. در این نمایشگاه، بیش از ۱۵۰ ناشر فرانسوی شرکت کردند و کشور اسپانیا، به عنوان مهمان خارجی، با حدود ۱۰ ناشر حضور داشت. این نمایشگاه، هر ساله ناشران یک کشور را به عنوان مهمان افتخاری دعوت می‌کند و به معرفی ادبیات کودکان آن کشور می‌پردازد. این معرفی فقط به در نظر گرفتن غرفه‌ای مختص نمی‌شود، بلکه در حاشیه معرفی کتاب (ترجمه شده یا نشده) و مجلات تخصصی کودک، جلسات سخنرانی و کتابخوانی و بحث درباره ادبیات و فرهنگ کودک آن کشور هم داغ است.

در مدت نمایشگاه، بیش از ۷۰ جلسه گفت‌وگو میان نویسنده یا تصویرگران با بچه‌ها برگزار شد. از آن جمله، جلسه گفت‌وگو میان بچه‌های هیأت داوران جایزه «تام‌تام» با نویسنده‌های برنده این جایزه (تام‌تام جایزه نمایشگاه است که به همت دو مجله ادبی (Jebouquine و LIRE) به دو کتاب کودک چاپ شده در سال اهدا می‌شود). کتاب‌ها توسط گروهی متشکل از کتابدار و کتاب‌فروش و منتقد ادبیات کودک انتخاب و به هیأت داورانی که از کودکان و نوجوانان شهرهای مختلف تشکیل شده‌اند، سپرده می‌شود.

این نمایشگاه، در واقع بهترین فرصت است برای ملاقات و مبادله افکار بین همه کسانی که به نحوی با ادبیات کودک سر و کار دارند. در این میان، بچه‌ها هم لذت می‌برند.

✓ ماهنامه ۷ اسفند ۱۳۸۱

وقتی دنیا طعم شکلات می‌دهد
کپی کوتاه با فریدون عموزاده خلیلی
نویسنده: مهدی یزدانی‌هرم

گزارش

این مطلب، گزارشی از گفت‌وگو با عموزاده خلیلی، درباره ادبیات کودکان و نوجوانان است. عموزاده، کتاب «فرهنگ توصیفی شخصیت‌های داستانی نوجوانان» را به تازگی منتشر کرده است.

اطلاعاتی باید از شخصیت‌ها بدسیم؟ آیا این اطلاعات شناسنامه‌ای، موجب می‌شد که ما بتوانیم روی دو هزار شخصیت کار کنیم؟ این کار، ممکن است کار مرحله بعد باشد، اما در این مرحله، تصمیم گرفتیم به عمق شخصیت‌ها بپردازیم. مثلاً وقتی آلیس از نویسنده‌اش مشهورتر است، پس این شخصیت عمق و جوهره قابل اعتنایی دارد»

با این سیاست، بحث و گزارش درباره انبوه شخصیت‌ها، تبدیل به جزئی‌نگری و مکث بر ۳۰ شخصیت مشهور ادبیات نوجوان شد.

عموزاده می‌گوید: «نگاه خود من برای پرداختن به شخصیت‌ها از دو جنبه بود؛ یکی از جهت تکنیک

داستانی و یکی به لحاظ ساختار شخصیتی. یعنی مثلاً تحلیل کنیم که آیا هاکلبری فین، به دلیل زبان خاص خود و تکنیک‌های داستانی، اثر جاودان و مشهوری شده است و یا این‌که او با عنوان یک انسان و بدون توجه به ساختارهای داستانی، مورد توجه قرار گرفته است؛ مرزی بین هنر داستان‌نویسی و ارزش انسان داستانی. یعنی چرا هاکلبری فین باید برای مخاطبان جذاب باشد؟»

همین تأملات، سبب می‌شود تا عموزاده و گروه مؤلفان، ویژگی‌های داستانی را با ویژگی‌های اجتماعی و تاریخی هر شخصیتی، در کنار هم و بدون فاصله‌گذاری، بررسی و تحلیل کنند.

✓ پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان / سال هفتم / شماره ۲۶

زستان ۱۳۸۱

الف‌اعزاز

ادبیات سیاسی برای کودکان ضرورت‌ها و دشواری‌ها

نویسنده: علی‌اصغر سیدآبادی

مقاله

— نقش عوامل فرامتن در نگاه مخاطبان آثار ایدئولوژیک

نویسنده: محسن هجری

— ناممکن بودن معصومیت بحثی در ایدئولوژی، سیاست و ادبیات کودکان

نویسنده: چارلز سارلند

مترجم: سناناز سرهنگی

— سیاست در کتاب‌های کودکان و نوجوانان کردآوری: مینا ذاکر فیهرک

نویسنده: یونس علی‌المللی

نویسنده: مارک دالو

مترجم: بهاره بهداد

— ادبیات، ادبیات است نویسنده: زری نعیمی

— ادبیات سیاسی کی خواهد مرد؟

نویسنده: حسین بکایی

میرکرد

— ادبیات کودک را از سیاست گریزی نیست
با حضور ناصر ایرانی، جواد مطلق، علی‌اصغر سیدآبادی

نظرخواهی

— من این بازی نکرده‌ام

نویسنده: غلامرضا امامی

— پیچیدگی‌های نوشتن از آزادی و عدالت

نویسنده: محمودرضا بهمن‌پور

— روشنگری، آری-تبلیغات، نه

نویسنده: فریا قزلباغ

— مشتقی شعار و مضامین کلیشه‌ای

نویسنده: فرمهر منجزی

— خدا کند هیچ کس سیاسی ننویسد

نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور عمرانی

— آتش و آبریشم

نویسنده: منصور یاقوتی

کتاب و گو

— رؤیای جاه‌طلبانه تغییر دنیا

گفت و گوی اختصاصی پژوهشنامه باتری‌دیری

مترجم: مهرداد توپسرکائی

پایان نامه

— انقلاب اسلامی در آینده داستان‌های کودکان

و نوجوانان (سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۷)

پژوهشگر: حسین حسینی‌نثار

نقد فصل

— هری پاتر، معجون سحرآمیز

نویسنده نقد: حسین فیض‌الاسلامی

— تصویری از سایه روشن سنت

نویسنده نقد: شهره کاندی

نقد کتاب: شهر بانو

نویسنده کتاب: سوزان فیهر ستهیز

مترجم کتاب: سوسن ضیا

— انتظار بیش از این است

نویسنده نقد: مهدی ججوی

نقد کتاب: فرهنگنامه کودکان و نوجوانان

پدیده آورنده کتاب: شورای کتاب کودک

— ادراک فضا با تصویر

نقد و بررسی ۶ کتاب تصویری

نویسنده نقد: شکوه حاجی‌نمراله

— شهامت و شتاب

مروری بر کارنامه ناصر کشاورز در عرصه

شعر نوجوان

نویسنده: شهرام رحب‌زاده

— چکه‌ای آواز، تکه‌ای مهتاب

نگاهی به شعر کودک ناصر کشاورز

نویسنده: مهروش طهوری

— کشاورز در شعر کودک و نوجوان

نویسنده: محمود پورهاب

بازتاب

سوی‌مندی پژوهشنامه ادب بومی باشد

نویسنده: دکتر میرجلال‌الدین کزازی

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / شماره ۶۳ / دی ۱۳۸۱

یادداشت

— گروگان‌ها را آزاد کنید

نویسنده: مهدی ججوی

— یادداشت‌هایی که هیچ ربطی به هم، من،

شما ندارد

نویسنده: حسین نوروزی

گزارش

— کاموای رنگی و جمله‌ای که فراموش کرده

بودم

نویسنده: مه‌زلاله لوندی

— نقد ترجمه ادبی

گزارش بیستمین نشست نقد آثار ادبی

— حدود واقعیت و خیال در تصویرگری کتاب

کودک

گزارش شانزدهمین نشست نقد آثار تصویری

— اقتصاد نشر ایران گلخانه‌ای است

گزارشی از میزگرد اقتصاد نشر در کانون

پرورش فکری کودکان و نوجوانان

— کتاب‌های تصویری، قواعد تولید، موانع

انتشار

— بازی‌های زبان‌شناسی، راهی برای رموز و

مهارت خواندن و نوشتن در کودکان

پیش‌دبستانی (گزارش یک پژوهش)

مترجم: مینا ذکری شهری

— آسیب‌شناسی ادبیات دینی

گزارش نشست فرهنگی انجمن نویسندگان

کودک و نوجوان

— کدام مسئله، مسئله ملی است؟

گزارش نهمین نشست نقد آثار تخیلی

مفاد

— ادبیات اسلامی کودکان در کشورهای

انگلیسی زبان

مترجم: شقایق قندهاری

— گذر از مرز (۳)

بحثی انتقادی درباره نویسندگان دوگانه نویس

مترجم: فهناز صاعلی

نقد

- بیست سال نقد ادبیات کودک (۸) سال ۱۳۶۵
 نویسنده: سیدعلی کافی خوانساری
- نگاه مخاطبان به کتاب «دستیار ماما»
 — تلق تلوق، تو قصه‌ها، یه کار خوب
 نویسنده نقد: شهره کلدی
- نقد کتاب: شهرزاد و بچه‌های قصه‌گو
 نویسنده و تصویرگر: فرحید شفیعی
- هلی فسقلی در سرزمین غول‌ها چه می‌خواهد؟
 نویسنده نقد: فهناز صالحی
- نقد کتاب (دو جلدی): هلی فسقلی در سرزمین غول‌ها
 نویسنده کتاب: شکوه قاسمی‌نیا
 تصویرگر کتاب: فرحید شفیعی
- شنیدن کی بود مانند دیدن؟
 نویسنده نقد: روح‌الله مهدی پورعمروانی
- نقد کتاب: چگونه عکس ببینم (حیوانات)
 نویسنده کتاب: ا. د. ی. کوکمن
- به داستان که حالا مال ماست
 نویسنده نقد: شهرام آلبال‌زاده (رازاور)
- نقد کتاب: یه خونه که حالا مال ماست
 نویسنده کتاب: حسین نوروزی
- تصویرگر کتاب: رؤیا بیرونی
- بابا من هنوز خرد سالم
 نویسنده کتاب: رودابه حمزه‌ای
- نقد کتاب (۶ جلدی): ترانه‌های می‌می‌نی و مامانی
 ناشر کتاب: ناصر کشاورز
- طرح و گرافیک کتاب: حسین نولهیان
- استاین مدرن، استاین سنتی
 نویسنده نقد: رایکا بامداد
- نقد کتاب: بابائونل تو
 نویسنده و تصویرگر کتاب: هل سیلور استاین
- مترجم کتاب: سینا آزاد
- این‌جا لبه تیغ است
 نویسنده نقد: محمد اصغری‌نژاد
- نقد کتاب: دایره‌المعارف کودکان و نوجوانان
 مترجم متن و مؤلف بخش ایران: قاسم قالیباف
- مؤلف بخش اسلام: حجت‌الاسلام جواد محدثی
- پنجاه روش ساده برای علاقه‌مند کردن فرزند به مطالعه
 نویسنده نقد: مسعود میرهالایی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی